

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 57

Том 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Головний редактор:

Терешкінас Артурас – доктор соціальних наук, професор, професор кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Члени редакційної колегії:

Байша Кіра Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Херсонського національного технічного університету

Благуна Наталія Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Боровик Людмила Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент Міжнародної кадрової академії, доцент кафедри теорії і методики журналістської творчості Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука

Бочелюк Віталій Йосипович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри Запорізького національного технічного університету

Галацин Катерина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування № 2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Козяр Микола Миколайович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної механіки, інженерної графіки та машинознавства Національного університету водного господарства та природокористування

Кочарян Артур Борисович – кандидат педагогічних наук, доцент, радник Міністра освіти і науки України

Кузьменко Ольга Степанівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізико-математичних дисциплін Льотної академії Національного авіаційного університету, старший науковий співробітник Національного центру «Мала академія наук України»

Невмержицька Олена Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Пермінова Владислава Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету

Пушкарьова Тамара Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, начальник відділу проектного управління ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, член-кореспондент НАПН України

Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук, професор, декан соціально-психологічного факультету Херсонського державного університету

Шкабаріна Маргарита Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти, Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука

Алісаускіене Мілда – доктор соціальних наук, професор, завідувач кафедри соціології Університету імені Вітовта Великого (Каунас, Литовська Республіка)

Гражісене Віталія – доктор педагогічних наук, завідувач відділу якості освіти Вільнюської академії мистецтв (Вільнюс, Литовська Республіка)

Конрад Яновський – PhD, ректор Економіко-гуманітарного університету у Варшаві (Варшава, Республіка Польща)

Електронна сторінка видання – www.innovpedagogy.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 3 від 27.03.2023 року)

**Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта,
013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта, 015 – Професійна освіта
(за спеціальностями), 016 – Спеціальна освіта)
відповідно до Наказу МОН України від 14.05.2020 № 627 (додаток 2)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

Науковий журнал «Інноваційна педагогіка» зареєстровано Міністерством юстиції України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 22897-12797P від 02.08.2017 року)

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу: <https://doi.org/10.32782/2663-6085>

НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ АНГЛОМОВНОГО МОВЛЕННЯ У ЗВО TEACHING ENGLISH LISTENING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTION

У статті висвітлюються питання навчання англomовного аудіювання у закладах вищої освіти. Відповідно до Концепції розвитку англійської в університетах та Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти незалежним користувачем є той, хто опанував рівні B1 та B2 та здатний: розуміти основні ідеї текстів конкретної, абстрактної та фахової тематики; вільно спілкуватися з носіями мови; чітко, детально висловитись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи. Методика навчання іноземних мов надає багато ідей щодо пошуків дієвих технік та способів, навчальних платформ та ресурсів для набуття компетенції з аудіювання. Аудіювання є непростим видом мовленнєвої діяльності для усіх, хто вивчає англійську мову, в тому числі і здобувачів закладів вищої освіти. У загальному сенсі аудіювання – це розуміння сприйнятого на слух усного мовлення. Як і говоріння, воно реалізує усне безпосереднє спілкування і тому протистоїть читальному і письмовому мовленню, які реалізують спілкування опосередковане. Це комбінована мовленнєва розумова діяльність, що базується на природній здатності і може удосконалюватися в процесі індивідуального розвитку. Аудіювання постає складним та багатобічним процесом, оскільки уміння розуміти англійську мову на слух є важливим комунікативним умінням для здобувачів закладів вищої освіти. Виокремлюють основні три види аудіювання: всебічне або глобальне (передбачає усвідомлення загального змісту повідомлення, тобто розуміння тексту в цілому); детальне (передбачає повне усвідомлення всіх елементів повідомлення, тобто зрозуміти всіх подробиць повідомлення); критичне (передбачає власне висловлювання з приводу почутого, тобто висловлення свого ставлення до почутого з метою погодження або не погодження з почутим та обов'язкове надання аргументів). Тематика для прослуховування: освіта, актуальні питання екології, професійного розвитку, розвитку технологій, розваг та гумору тощо представлена на платформах Youtube, Facebook, TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference.

Ключові слова: аудіювання, англійська мова, мовленнєва діяльність, аудіо- та відео-матеріали, освітні платформи.

The article highlights the issues of teaching English listening in institutions of higher education. According to the Concept of the Development of English in Universities and the All-European Recommendations on Language Education, an independent user is someone who has mastered levels B1 and B2 and is able to: understand the main ideas of texts on specific, abstract and professional topics; communicate freely with native speakers; to speak clearly and in detail on a wide range of topics, to express one's opinion on a certain problem, giving various arguments. Foreign language teaching methodology provides many ideas for finding effective techniques and methods, learning platforms and resources for acquiring listening competence. Listening is a difficult part of speech activity for everyone who learns English, including students of higher education institutions. In a general sense, listening is the understanding of oral speech received by ear. Like speaking, it implements oral direct communication and therefore opposes reading and written speech, which implement indirect communication. This is a combined speech and mental activity based on natural ability and can be improved in the process of individual development. Listening appears to be a complex and multifaceted process, since the ability to understand the English language by ear is an important communicative skill for applicants of higher education institutions. There are three main types of listening: comprehensive or global (presupposes awareness of the general content of the message, i.e. understanding the text as a whole); detailed (presupposes full awareness of all elements of the message, that is, to understand all the details of the message); critical (presupposes one's own statement about what has been heard, that is, expressing one's attitude to what has been heard with the aim of agreeing or disagreeing with what has been heard and providing arguments). The topics for listening are education, current issues of ecology, professional development, technology development, entertainment and humor, etc. are presented on YouTube, Facebook, TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference.

Key words: listening, the English language, speech activity, audio and video materials, educational platforms.

УДК 811.111'367.625
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.14>

Стрига Е.В.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри західних
і східних мов та методики їх навчання
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний освітній простір неможливий для його учасників без знання англійської мови. Для цього МОН створило Концепцію розвитку англійської в університетах: рівень B1 – обов'язкова умова вступу, B2 – випуску [3]. Дослідження доводять, що економічний розвиток країни залежить від того, наскільки добре громадяни володіють англійською мовою, а відтак задіяні у різних міжнародних галузях. За допомогою Британської Ради та активної участі представників закладів вищої освіти, громадських організацій було розроблено цю Концепцію.

Відповідно до загального опису рівнів володіння іноземною мовою, незалежним користувачем є той, хто опанував рівні B1 та B2 та здатний:

- розуміти основні ідеї текстів конкретної, абстрактної та фахової тематики;
- вільно спілкуватися з носіями мови;
- чітко, детально висловитись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти [2, с. 47].

Серед видів мовленнєвої діяльності аудіювання постає складним та багатобічним процесом, тому і цікавим, оскільки уміння розуміти англійську мову на слух є важливим комунікативним

умінням для здобувачів закладів вищої освіти [5, с. 156-157].

За Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти аудіювання як рецептивний вид мовленнєвої діяльності означено незалежного рівня вбачає:

– розуміння об'ємних висловлювань та лекцій, текстів зі складною аргументацією на досить знайомі теми;

– розуміння більшості телевізійних новин та програм про поточні події;

– розуміння більшості фільмів на літературній мові [2, с. 52].

У методиці навчання іноземних мов постає велике завдання щодо пошуків дієвих технік та способів, навчальних платформ та ресурсів для набуття компетенції з аудіювання.

Серед усіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності аудіювання або слухання є найважчим. Це зумовлено наступними факторами:

– індивідуально-психологічні особливості слухача (рівень розвитку у мовленнєвого слуху, пам'яті, уваги, зацікавленості до того, що необхідно прослухати, загальні інтелектуальні передумови, знання та вміння з рідної мови, рівень розвитку іншомовних знань, навичок та вмінь, мотиваційна складова);

– мовні особливості аудіо– та відеоматеріалів та відповідність мовленнєвому досвіду і знанням слухачів;

– умов сприймання аудіо– та відеоматеріалів.

Аудіювання є нелегким і навіть складним видом мовленнєвої діяльності для усіх, хто вивчає англійську мову, в тому числі і здобувачів закладів вищої освіти, відтак це націлює них на опанування цим видом рецептивної мовленнєвої діяльності задля отримання ефективного результату у вивченні англомовних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання навчання англомовному аудіюванню є цікавим для вітчизняної наукової спільноти та розглянуто у працях О. Голотюк, Т. Лазаренко, В. Триндюк, С. Лобанової та інших.

Аудіювання в загальному сенсі є розуміння сприйнятого на слух усного мовлення. Так само, як і говоріння, реалізує усне безпосереднє спілкування і тому протистоїть читальному і письмовому мовленню, які реалізують спілкування опосередковане. Це комбінована мовленнєва розумова діяльність, що базується на природній здатності і може удосконалюватися в процесі індивідуального розвитку.

Виокремлюють основні три види аудіювання:

– всебічне або глобальне (передбачає усвідомлення загального змісту повідомлення, тобто розуміння тексту в цілому);

– детальне (передбачає повне усвідомлення всіх елементів повідомлення, тобто зрозуміти всіх подробиць повідомлення);

– критичне (передбачає власне висловлювання з приводу почутого, тобто висловлення свого ставлення до почутого з метою погодження або не погодження з почутим та обов'язкове надання аргументів).

Краще починати аудіювальну активність здобувачів на аудіоматеріалах глобального характеру для того, щоб на просунутому етапі навчання зосереджуватися не детальному розумінні почутого. Звісно, що кінцевим результатом має стати критичне ставлення до почутого тексту. Слухачі мають ставити для себе цілі та пріоритети щодо тематики та ступеню розуміння та подальшого аналізу прослуханого контенту [4, с. 136].

Також, щоб сформувати компетенцію з аудіювання, необхідно враховувати соціокультурну складову, як таку, що концентрує на собі ті відмінності, які між іноземною (у даному випадку англійською) та рідною мовами [1, с. 220].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Аналіз наукових джерел показав, вчені приділяють багато уваги вивченню питання аудіювання з психологічного та методичного боку. Проте недостатньо висвітлено особливості роботи над цим видом іншомовної мовленнєвої діяльності у закладах вищої освіти.

Відтак **мета статті** постає в уточненні визначення поняття аудіювання як рецептивного виду мовленнєвої діяльності, що належить до усної форми мовлення; створенні переліку начасної тематики та джерел для прослуховування за напрямками для здобувачів закладів вищої освіти; наведенні прикладу розробленої інструкції щодо опрацювання аудіо– та відеоматеріалів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до підготовки здобувачів спеціальності 014 Середня освіта за спеціалізаціями в освітньо-професійній програмі серед переліку дисциплін можна знайти такі англомовні дисципліни, як-от «Іноземна мова за професійним спілкуванням (англійська)» та «Практичний курс англійської мови». Серед переліку очікуваних результатів навчання є такі, що націлюють здобувачів на демонстрацію навичок усної й письмової комунікації англійською мовою, зокрема розуміння аутентичного англійського мовлення в межах тематики, яка вивчалась і вести бесіду на її основі; користування англійською мовою як засобом вирішення соціально-побутових і професійних завдань. Результатом цього має стати набуття здатності спілкуватися англійською мовою на соціальному та професійному рівнях, а також здатності до усної та писемної комунікації англійською мовою.

Щодо тематики для слухання та розмови, то проаналізовані джерела дозволяють звести її до такого переліку: Special Days. Customs and Traditions. Life Choices. Carrier Choices. Disasters

and Emergencies. Inventions and Discoveries. New Information Technologies. Nature Protection. Books. Mass Media. Controversial Issues. Cultural Literacy. New Perspectives. Local and World Community. Money Matters. History's Mysteries. Fashion and Style. Advertising. Family Trends. Leisure Time and Hobbies. Healthy Nutrition Animals.

Корисними веб-сайтами можуть стати такі:

- <https://listenaminute.com/>;
- <https://ello.org/>;
- <https://www.voanews.com/>;
- <https://learnenglish.britishcouncil.org/>;
- <https://www.englishclub.com/>;
- <https://www.real-english.com/> та ін.

Серед тем, що вивчають здобувачі за цими дисциплінами за змістовим модулем «My future profession» є такі: «I am a student», «University life», «Philology. Translation and interpretation», «English as a global language» і т. ін.

Для здобувачів розробляються інструкції з процедури опрацювання різних аудіо– та відеоматеріалів. На прикладі відео «Student Life» на <https://www.youtube.com/watch?v=GX8YF1C15A0>, то наведемо зразок однієї з таких інструкцій. Зазначимо, що здобувачі можуть опрацьовувати це відео під час аудиторних занять і представляти результати самостійно, в парах чи в команді. Також працювати самостійно в позааудиторний час та індивідуально надавати відповіді.

Таблиця 1

Level: B2 Student Life
Instruction
In this activity students can be divided into teams or pairs
Watch and listen to the video, then be ready to answer the following questions:
1. What is the speaker's name? 2. What does she do? 3. What is her brief going to be about? 4. Name all opportunities of the University of Suffolk.
Make the list of the key words and phrases to this video.
Give the main idea of this video.

Також ця тема може бути відпрацьована на сайті <https://listenaminute.com/c/careers.html>. Інструкція є така.

Схожі відеоматеріали можна знайти в рубриках «Introduction», «Location», «Lectures» та ін. Тематика студентського життя в іноземних університетах, актуальні питання екології, професійного розвитку, розвитку технологій, розваг та гумору тощо може бути знайдена на платформах TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference. Ці та інші платформи-аналоги стають в нагоді викладачам у підготовки до занять з англійських дисциплін для розвитку навичок аудіювання. Зміст платформ є надихаючий та скерований на якісні зміни навколо, іншими словами – ідеї, що ватро поширити. Він гарно відображує поняття

«Edutainment» (education+entertainment), тобто освіта з елементами розваг.

Таблиця 2

Level: B2 Choosing a career
Instruction
Listen to the audio.
Fill in the gaps. Choosing a career _____ biggest decisions we make in life. It used to be that we _____ career. People _____ a job when they were 18, 19 or 20 and _____ same career for life. Their career path _____ straightforward. Nowadays, it is normal for people to change careers, five, six, seven times. New technology and globalization means things change quickly. We need to study and _____ all the changes. I've had four different careers now. I like moving from _____ another. It means life _____ boring. It's much better to keep learning different things in different careers. I _____ what career I'll choose next. Perhaps one that doesn't _____.
Put your attention to the spelling of the key words.
Formulate the issue discussed in the audio.
Give the idea of challenges of choosing a career.

Формат лекцій дещо відрізняється від серіалів, фільмів та ток-шоу. Різниця полягає в тому, останні носять розважальний формат і лексика має розмовний характер. Тоді як з лекцій можна дізнатися багато корисних термінів. Лексична робота є обов'язковою. Слова можна виписувати вручну до зошита, також є можливість створити персональний електронний словник за лекціями та тематикою. Вони збережуться в онлайн-тренажері. У зручний час та місці їх можна відпрацьовувати у безкоштовному додатку ED Words. Для самоконтролю час від часу рекомендовано вмикати англійські субтитри для перевірки розуміння лекцій. Також це необхідно для перевірки правопису незнайомих слів. Ще однією з переваг є те, що будь-яку лекцію або конференцію можна призупинити у будь-який момент, а потім продовжити прослуховувати.

Корисною річчю є те, що аудіо– та відеоматеріали можна слухати та дивитися не тільки в онлайн-режимі, але й в офлайн-режимі. Потрібний матеріал необхідно завантажити на гаджет, щоб опрацьовувати в придатних для навчання умовах, якщо це є самостійна, а не аудиторна робота.

Щодо труднощів в сприйманні аудіювання, то науковці наголошують на неоднозначності у сприйманні дитячих голосів та голосів літніх людей. Також значення мають темп, ритм мовлення, обсяг та складність, джерела, стиль повідомлення, фоновий шум та інші подразники. На початковому етапі цю проблему можна вирішити за рахунок уповільнення, однак не рекомендовано цього дотримуватися і далі, оскільки в реальному

аутентичному мовленні цього не відбувається.

Отже, щоб набути компетенції в аудіюванні здобувачі мають слухати і дивитися різні навчальні матеріали, що мають бути наближені до реальних умов комунікації з наявністю різновікових голосів, різного темпу та тембру, сучасної соціально-побутової та професійної тематики у цікавій формі.

Висновки. Навчання аудіювання англомовного мовлення у закладі вищої освіти вбачає тенденцію щодо опанування іноземною мовою та пошуків оптимальних шляхів для набуття компетенції в цій активності. Наведемо кілька вихідних положень з матеріалів даної статті. Отже, аудіювання – це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, належить до усної форми мовлення. Аудіювання є динамічним процесом, який здійснюється на основі антиципації, тобто передбачення (прогнозування) того, що буде сказано в тексті. Розвинені навички та вміння слухати забезпечують мовленнєву компетенцію в аудіюванні, що в свою чергу пов'язано з мовною та соціокультурною компетенцією, необхідні у цьому виді мовленнєвої діяльності. Аудіювання, як і говоріння, реалізує усне безпосереднє спілкування і тому протистоїть читальному і письмовому мовленню, які реалізують спілкування опосередковане. Розрізняють три види аудіювання: всебічне або глобальне; детальне; критичне. Актуальна тематика для прослуховування представляє такі напрями: освіта, актуальні

питання екології, професійного розвитку, розвитку технологій, розваг та гумору тощо представлена на платформах Youtube, Facebook, TED Talks, Big Think, Talks at Google, PopTech, IdeaCity, The Gel Conference.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Голотюк О. В. Особливості аудіювання у ВНЗ. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки.* 2013. Вип. 64. С. 220-225.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Концепція розвитку англійської мови в університетах: URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-konceptsiyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatku-riven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> (дата звернення 17.03.2023).
4. Lazarenko T. V. Teaching auding to students of non language specialities using the "Flipped classroom" model. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки.* 2021. Вип. 94. С. 135-142.
5. Триндюк В. А., Лобанова С. І. Використання вебресурсів для розвитку навичок аудіювання у студентів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2020. № 70. Т. 4. С. 156-160.

ПОЗИТИВНА МОТИВАЦІЯ ДО ЗАНЯТЬ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК УСПІШНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

POSITIVE MOTIVATION FOR CLASSES AS A SIGNIFICANT FACTOR IN THE SUCCESS OF SCHOOLCHILDREN IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES

На жаль, стан здоров'я сучасних школярів має тенденцію до погіршення. Провівши ретроспективний аналіз літературних джерел, можна окреслити той факт, що більшість патологічних станів дітей можна полегшити, або попередити засобами фізичної культури, адже рухова активність є основоположним фактором підтримання здоров'я, стимулятором розвитку психо-емоційної, інтелектуальної та інших сфер індивіда. Шкільний вік найсприятливішим періодом для формування валеологічного світогляду, мотивування до регулярних занять руховою активністю тощо.

При цьому, принагідно зазначити, що зниження рівня рухової активності може брати початок ще в молодшому шкільному віці, попри те, що мотиваційний компонент до занять фізичними вправами знаходиться досі на високому рівні. Основним чинником такої проблеми є відсутність комплексного підходу та систематичності у процесі роботи із формування мотивації у загальноосвітніх закладах, що спричинене відсутністю методичних підходів щодо вирішення цього питання. У сфері фізичного виховання доволі часто можна спостерігати утилітарні установки стосовно особливостей фізичного розвитку та фізичної підготовленості школярів. У відповідності до психологічної теорії діяльності, її виховний ефект, першочергово, знаходиться в залежності від формування адекватної мотивації щодо включення в дану діяльність індивіда.

Готовність дитини до залучення до фізкультурної діяльності напряму залежить від коректної роботи мотиваційної підсистеми. Проте, необхідно обов'язково врахувати, що фізичне виховання є специфічною сферою, прояв цього є в тому, що інформація після усвідомлення стає певним мотиваційним стимулом для систематичних занять фізичними вправами та використання природних чинників, підтримання такого способу життєдіяльності, що буде сприяти досягненню особистих та загально-соціальних цілей. Одним з основних критеріїв результативності даного процесу є рівень здоров'я та фізичної працездатності школярів, а також їх соціальна дієздатність.

Принагідно зазначити, що мотиваційний аспект та ціннісні орієнтації дітей необхідно розглядати через призму когнітивних, емоційних, поведінкових компонентів, водночас необхідно розуміти той факт, що ціннісні орієнтації це основоположна складова мотиваційної діяльності школярів.

Ключові слова: фізичне виховання, мотивація, школярі, загальноосвітній заклад, заняття.

Unfortunately, the state of health of modern schoolchildren tends to deteriorate. After conducting a retrospective analysis of literary sources, it is possible to outline the fact that most pathological conditions of children can be alleviated or prevented by means of physical culture, because physical activity is a fundamental factor in maintaining health, a stimulator of the development of psycho-emotional, intellectual and other spheres of an individual. School age is the most favorable period for the formation of a valeological worldview, motivation for regular exercise activities, etc. At the same time, it is worth noting that the decrease in the level of motor activity can begin as early as elementary school age, despite the fact that the motivational component for physical exercises is still at a high level. The main factor of this problem is the lack of a comprehensive approach and systematicity in the process of working on the formation of motivation in general educational institutions, which is caused by the lack of methodical approaches to solving this issue. In the field of physical education, one can quite often observe utilitarian attitudes regarding the peculiarities of physical development and physical fitness of schoolchildren. In accordance with the psychological theory of activity, its educational effect primarily depends on the formation of adequate motivation for the inclusion of an individual in this activity.

A child's willingness to engage in physical activity directly depends on the correct functioning of the motivational subsystem. However, it is necessary to take into account that physical education is a specific field, the manifestation of this is that the information after awareness becomes a certain motivational stimulus for systematic physical exercises and the use of natural factors, maintaining such a way of life that will contribute to the achievement of personal and general social goals. One of the main criteria for the effectiveness of this process is the level of health and physical capacity of schoolchildren, as well as their social capacity.

It is worth noting that the motivational aspect and value orientations of children must be considered through the prism of cognitive, emotional, behavioral components, at the same time it is necessary to understand the fact that value orientations are a fundamental component of the motivational activity of schoolchildren.

Key words: physical education, motivation, schoolchildren, secondary school, classes.

УДК 373.3:37.016:796(045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/57.2.40>

Романенко С.С.,
докт. екон. наук,
доцент кафедри спортивних ігор
Навчально-наукового інституту
фізичної культури, спорту
та реабілітації Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Бандура В.А.,
ст. викладач кафедри спортивних ігор
Навчально-наукового інституту
фізичної культури, спорту
та реабілітації Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Панасюк О.В.,
канд. пед. наук, доцент,
викладач, спеціаліст вищої категорії
Одеського торговельно-економічного
фахового коледжу

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Необхідність більш глибокого аналізу впливу мотиваційних чинників на перебіг освітнього процесу школярів, зокрема на заняттях з фізичного виховання. Формування шляхів до підвищення мотиваційної сфери дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Після ретроспективного аналізу літературної бази, було виокремлено низку науковців, що розглядали у своїх працях питання мотиваційної сфери школярів:

- Міхеєв А.І. розкривав питання утворення інтересу до занять руховою активністю у дітей із

проблемами поведінки. Він виокремив загальні прояви відхилень у їх поведінці (несерйозне ставлення до навчального процесу в школі; замкнутість; впертість; прояви агресії до дорослих; схильність до вживання алкоголю та скоєння крадіжок).

- Войлоков А.М. та Попов В.О. вивчали питання ставлення школярів до занять з фізичного виховання. Після проведення порівнянь особливостей ставлення до різних навчальних дисциплін, Войлоков А.М. розкрив перелік основних провокаторів зниження інтересу учнів старших класів до фізичної культури та виявив вплив цих причин на ставлення школярів до занять фізичними вправами.

- Михайлова Н., Зємсков А., Круцевич Т., Кардяліс К., Ашмарін Б., Москаленко Н. акцентували на тому, що інтерес до занять фізичною активністю – це прояв мотиваційної сфери.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми.

– Проведення більш детального розгляду мотиваційних факторів, для підвищення інтересу школярів до занять фізичними вправами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

- Охарактеризувати чинники впливу на рівень зацікавленості учнів до занять з фізичного виховання.

- Аналіз та узагальнення даних фахової літератури із питань формування мотиваційних та ціннісних орієнтацій у дітей до занять руховою активністю в умовах загальноосвітнього закладу.

- Виявлення факторів, що мають вплив на формування мотивації школярів до занять з фізичного виховання.

- Обґрунтування педагогічних умов, які необхідні для забезпечення якісного формування ціннісних напрямків, що стануть підґрунтям для підвищення мотивації до занять фізичною активністю, та перевірка їх ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних реаліях чітко простежується тенденція до поступового зниження рівня рухової активності учнів, що має негативний вплив на показники їх фізичного стану. У зв'язку з цим, все більш актуальними стають питання щодо пошуку шляхів формування, зміцнення та підтримки здоров'я школярів. Особливо важливу роль у процесі оптимізації даної ситуації відіграє збільшення мотивації до занять з фізичного виховання та до застосування засобів фізичної культури у повсякденні [3, с. 68-72].

У найбільш загальному розумінні, поняття мотиву — це те, що формує, стимулює, призводить людину до виконання певної дії. Питання вивчення тих мотивів, що здатні активізувати прагнення учнів до систематичних занять руховою активністю, є важливою педагогічною проблемою фізичного виховання, адже мотиви мають

неабияке значення на поведінкову сферу та стимуляцію активної діяльності, а мотиваційна складова, за дослідженнями науковців, більш динамічна, аніж пізнавальна чи інтелектуальна [5, с. 375].

Одним із основоположних напрямів сучасної концепції фізичної культури є позитивний вплив виховання під час освітнього процесу на підвищення мотивації учнів до занять з фізичного виховання, він спрямований на підвищення рівня фізичної підготовки та удосконалення загального фізичного стану школярів [5, с. 375]

Важливо розуміти, що покращення рівня фізичного стану учнів можливе лише за умови систематизації цільових занять з фізичного виховання. У загальноосвітніх закладах базовими формами таких занять є безпосередньо уроки фізичної культури, різноманітні секції, а також самостійні заняття фізичними вправами вдома. [6. С. 17-23]

Оскільки мотив — це провокатор до дії, вчинку чи реакції, важливо розуміти, що пріоритетними мотивами до систематичних занять фізичною культурою школярів є наступні:

- профілактика захворювань та зміцнення здоров'я;

- удосконалення тілобудови;

- досягнення високих спортивних результатів,

- контактування із друзями та активний відпочинок [5, с. 375].

Для розуміння мотивації учнів у сфері фізичного виховання та виокремлення шляхів її підсилення, необхідно чітко виокремити ті імпульси, що спонукають учнів до своїх учинків та бажань під час аудиторної та позакласної діяльності. Потрібно розуміти, що завжди є ряд спонукань, що формують мотиваційну сферу: ідеали та ціннісні орієнтації, потреби, мотиви, цілі, інтереси тощо. Ці мотиви можуть відігравати різні ролі у загальній картині мотиваційної сфери, адже на різних періодах вікового розвитку вони то більш значимі то незначні, тому розуміння цих мотивів допоможе учителю здійснювати більш диференційований вплив на стимулювання учнів до фізичного самовдосконалення. Початком будь-якої діяльності є наявність певної потреби. Цікаво, що усі ці потреби, навіть біологічні, утворюються при взаємодії дитини із оточуючим середовищем та залежать від низки факторів. Термін «потреба» — це чітка спрямована активність людини, певний психологічний стан, що формує передумови для діяльності. Проте самостійно потреба не визначає характер виконуваних дій, адже може бути задоволена різноманітними предметами і методами. Предмет «задоволення» можна визначити лиш у тому випадку, коли особистість почне діяти. Простежуються певні розбіжності у структурі зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на позитивний чи негативний ріст мотивації до систематичного виконання фізичних

активностей як способу самовдосконалення учнів [1, с. 29-31].

Програми дисципліни фізичного виховання у загальноосвітніх закладах передбачає такі форми організації занять, що мають змогу певною мірою нівелювати наявний дефіцит рухової активності у дітей та гіподинамію, що виникають через доволі насичений освітній процес. Проте в реальних умовах функціонувати може лише одна форма – заняття з фізичного виховання, що проводиться тричі на тиждень. Додатковим компонентом є самостійні заняття фізичними вправами в домашніх умовах чи на вулиці в позаурочний час, що здійснюються «стихійно» у форматі рухових та спортивних ігор [3, с. 68-72].

Такі поняття як потреба, мотив чи інтерес у сфері фізичного виховання характеризуються своїми віковими особливостями та безпосередньо пов'язані із психологічним розвитком, темпераментом, формуванням особистості у соціумі, а також соціально-економічними умовами життєдіяльності конкретної сім'ї [4, с. 22-24].

Висновки. Підсумовуючи все вищезгадане, можна зробити висновок про зниження інтересу та мотиваційної сфери школярів до занять з фізичного виховання та рухової активності із віком. Ефективним методом посилення якісного функціонування системи фізкультурного освітнього середовища, а також фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів усіх вікових категорій є формування відповідної та повноцінної мотивації до занять.

Одним із способів вирішення цього завдання є отримання та засвоєння школярами нових навичок та інформації, завдяки яким школярі здобувають певні знання про фізичне виховання

та рухову активність загалом, що, в свою чергу, може сприяти зміні чи трансформації їх позитивного ставлення до фізкультурно-оздоровчих занять. Принагідно зазначити, що для корекції та активного управління навчально-виховним процесом, якісного впровадження превентивних заходів, утілення новітніх форм та засобів фізичного виховання з метою стрімкого підвищення показника ефективності занять з фізичною культурою та спорту – існує нагальна необхідність мати чітке уявлення про реальний стан вмотивованості, способу життя, стану психоемоційної сфери та кола інтересів школярів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васкан І., Цюпак Ю. Інтерес до фізичного виховання в учнів середнього шкільного віку. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. № 4 (12). Київ. 2010. С. 29-31.
2. Іщенко О.С. Формування мотивації підлітків до занять фізичною культурою в умовах навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи: автореф. дис. на зд. наук. ст. канд. наук з фіз. вих. та спорту. 24.00.02. Київ. 2016. 25 с.
3. Круцевич Т., Іщенко О., Імас Т. Мотивація учнів 6-9 класів до уроків фізичної культури. *Фізичне виховання різних груп населення. Спортивний вісник Придністров'я*. № 2. 2014. С. 68-72.
4. Кунашенко М. Мотиваційні пріоритети до занять фізичною культурою і спортом підлітків 7–9 класів. *Спортивний вісник Придніпров'я*. № 1. 2010. С. 22–24.
5. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів: монографія. Дніпро. 2014. 375 с.
6. Щирба В.А. Проблема формування інтересу та мотивації до занять фізичною культурою старших школярів. *Теорія та методика фізичного виховання*. № 1. Рівне. 2016. С. 17-23.